

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 23602-01-25

לפני: כבוד השופט נעם סולברג
כבוד השופט דוד מינץ
כבוד השופט יוסף אלרון

העותרת: העמותה לקידום זכויות הכלבים
נגד
המשיב: שר החקלאות

בשם העותרת: עו"ד אריה סוכובולסקי
בשם המשיב: עו"ד יונתן ציון מוזס

פסק-דין

השופט נעם סולברג:

1. טרם יבשה הדיו מעל פסק הדין שניתן בבג"ץ 38379-12-24 פלונית נ' בית הדין השרעי לערעורים (23.2.2025) (להלן: עניין פלונית), שבו עסק בית משפט זה בהרחבה בדינה של עתירה שהסתמכה על פסקי דין שלא היו ולא נבראו, גם לא משל היו, וכבר שבים אנו ונדרשים למקרה כמעט זהה. כפי שיפורט להלן, אף על העניין דנן ניתן לקרוא את שנכתב שם: "הפניות לפסקי דין שאינם קיימים; אזכורים נעדרי התאמה פנימית; וציטוטים שלא היו ולא נבראו, מלמדים בסבירות גבוהה שנעשה על-ידי בא"י כוח העותרת שימוש באתר מבוסס בינה מלאכותית" (פסקה 9). זוהי אפוא הגדולה בבעיותיה של העתירה הנוכחית, ובעטיה נחרץ דינה – לְשַׁבֵּט; לדחיה על הסף, מחמת חוסר ניקיון כפיים.

העתירה וגלגוליה

2. בעתירה שלפנינו, התבקש צו על-תנאי, המורה למשיב להתייצב וליתן טעם "מדוע האריך משרד החקלאות בשנה נוספת את הוראת השעה המקלה על המתת כלבים משוטטים, כפי שהתקבל בתאריך 11/12/24 החוק להסדרת הפיקוח על כלבים (תיקון מס' 6 – הוראת שעה – חרבות ברזל) (תיקון)". במסגרת התיקון, הוארך היתר לירי בכלבים משוטטים באזור עוטף עזה, משאלה נכנסו לשטח ישראל בהיקפים נרחבים ביותר, על

רקע הלחימה והרס גדר המערכת בעקבות אירועי שמחת תורה התשפ"ג, יום 7.10.2023.

3. בעתירה נטען, בתמצית, כי התיקון האמור, כמו גם נוהל שגיבש המשיב (מבלי שהוברר עד תום באיזה נוהל מדובר) – אינם מידתיים, ומנוגדים להוראותיו של סעיף 14א(א) לחוק צער בעלי חיים, התשנ"ד-1994, אשר עוסק ב"דרכים שבהן תפעל המדינה לצמצום ההתרבות של בעלי חיים משוטטים", ובהקצאת משאבים לשם כך. עוד נטען, כי קיימות חלופות אחרות, עדיפות, לטיפול בכלבים משוטטים. זאת, גם בנסיבות החריגות ששררו, ועודן שוררות, באזור עוטף עזה.

4. העתירה כללה סתירה מסוימת באשר למועד שבו שלחה העותרת מכתב אל המשיב, מה שעורר ספק לגבי עמידת העותרת בחובת מיצוי ההליכים; עוד נראה היה, כי לא צורפו לעתירה כלל המשיבים הרלבנטיים. על כן, בהחלטה מיום 14.1.2025, הוריתי לעותרת להבהיר מתי נשלח המכתב הנזכר אל המשיב. בתוך כך הוצע לה, למקרה ש"לא התקיימה כל פניה במועד המאוחר" לחקיקת התיקון, ובשים לב גם לסוגיית צירוף המשיבים – ליתן הסכמתה "למחיקת העתירה, תוך שמירת טענות, לצורך מיצוי ההליכים כראוי, כמו גם צירוף כלל המשיבים הרלבנטיים".

5. יום למחרת, השיבה העותרת כי הגם שהמכתב אכן נשלח עובר לחקיקת התיקון, מבלי שנעשתה כל פניה נוספת לאחר מכן, לעמדתה היא "מיצתה את ההליכים מול המשיב"; עוד ציינה העותרת, כי אינה רואה צורך בצירוף משיבים נוספים, אך תעשה כן אם יורה על כך בית המשפט.

6. בשלב זה, הוריתי כי תוגש "תגובה מקדמית תמציתית, לגבי עילות סף ככל שישנן". בתגובה נטען, בין היתר, כי "לא ניתן היה לאתר באתר 'נבו' ובמקרים המתאימים באתר הרשות השופטת ולו אחד מההליכים השיפוטיים שאליהם הפנתה העותרת בעתירותה, וקיים ספק אם אלה קיימים. ככל שמדובר בהליכים שלא פורסמו במאגרי המידע, שומה היה על העותרת לצרפם לעתירה, ומשלא עשתה כן דומה כי אין מקום להתבסס עליהם".

7. העותרת התבקשה להשיב אך ורק על טענה חמורה זו, ולצרף לתשובתה, כנספחים, את כלל פסקי הדין שאליהם הפנתה בעתירותה. זאת, משגם ניסיוני-שלי להתחקות אחר אותם 'תקדימים' – העלה חרס. תשובה כאמור – לא הגישה העותרת; חלף זאת, בחרה להגיש "הודעה", שבגדרה ביקשה למעשה לשוב אל ההצעה שאותה

דחתה, קרי: "למחוק את העתירה, תוך שמירת טענות, זאת לצורך מיצוי הליכים כדבעי [...]. כמו גם צירוף משיבים רלוונטיים". כן ביקשה העותרת, כי לא תחויב בהוצאות, כיוון שקופתה – מדולדלת, וצרכיה – מרובים. הוי אומר: תשובה באשר למקורות המשפטיים שעליהם התבססה העתירה, לאורכה ולרוחבה – לא היתה בפי העותרת; המסקנה מכך – ברורה.

דיון והכרעה

8. בהינתן האמור, דין העתירה להידחות על הסף, מחמת חוסר ניקיון כפיים. כפי שצוין בפתח הדברים, דיון לגבי שימוש במקורות שאינם קיימים, עקב הסתייעות בבינה מלאכותית, שטרם 'שימשה כל צורכה', ועודה לוקה בבעיה של 'הזיות בינה מלאכותית' (AI hallucinations) – נערך לפני זמן קצר ביותר, באופן נרחב, בעניין פלוני. על כן, אין צורך להאריך עתה בדברים; המבקש – יעיין שם, גם יחכים "וְיִוָּסֵף לְקַח" (משלי א, ה).

9. נקודת המוצא הבסיסית, אשר מתייחסת לתוצר הסופי שהובא לפתחנו, היא שלא ניתן לקבל מצב שבו יוגשו לבתי המשפט כתבי טענות שבהם טיעוני כוזב מכל סוג שהוא, ובכלל זאת גם טיעונים הנסמכים על מקורות משפט שאינם קיימים. עורך דין אשר מגיש כתב טענות כאמור, חוטא ב'חטא מרובע': "כלפי בעל הדין אותו הוא מייצג; כלפי בית המשפט; כלפי הצד שכנגד; וכלפי מקצוע עריכת הדין" (עניין פלוני, פסקה 15; לפריטת החטאים לפרוטות, תוך הצבעה על החובות הקונקרטיות שמפר עורך דין בעשותו כן, ראו המשך הדברים שם, בפסקאות 16-18). פסול זה, מטבע הדברים, מצריך תגובה שיפוטית הולמת. מבין המענים האפשריים שהוצעו שם, נראה כי זה הרלבנטי לנדון דידן – עתירה שהוגשה לבית המשפט הגבוה לצדק – הוא שימוש בעילות הסף המתאימות: חוסר ניקיון כפיים ותשתית משפטית שאינה מספקת (פסקאות 20-21). אתמקד אפוא בשתי אלה, ומהן – בעיקר בעילת ניקיון הכפיים.

10. עד עתה נדרש בית משפט זה, בפרט בשבתו כבית משפט גבוה לצדק, בעיקר לכתבי טענות שעשויים היו להטעותו באשר להיבטיהם העובדתיים של סכסוכים שהובאו לפתחו. בהתייחס למצב דברים זה, נתקן "כלל גדול", שלפיו "מחובתו של הפונה אל בית המשפט הגבוה לצדק לגלות לבית המשפט את כל העובדות הרלוונטיות, ומי שמסתיר עובדות, אשר להן משמעות לגבי העתירה, איננו ראוי לכך שבית המשפט יושיט לו סעד" (בג"ץ 421/86 אשכנזי נ' שר התחבורה, פ"ד מא(1) 409, 410 (1987); להרחבה על הכלל,

ולפירוט מקרים רבים נוספים, ראו: דפנה ברק-ארז משפט מינהלי כך ד 386-384 ((2017)).

11. במסגרת אותו 'עולם ישן' – אם תרצו, 'העולם של אתמול' – הטעיה באמצעות מקורות דין שאינם קיימים לא זכתה להתייחסות, ונדמתה כחשש שווא; כך, בפרט, מאחר שבכגון דא, סביר שסוף האמת להתגלות, ו"כל מילתא דעבידא לאיגלווי – לא משקרי בה אינשי" – (לגבי דבר שעתיד להתגלות, אנשים אינם משקרים; בבלי, בכורות לו, א). ברם, העניין דנן, כמו גם עניין פלוניית והליכים נוספים שהוזכרו בו (בפסקה 13) – ילמדונו כי לא עוד; עליית השימוש בכלי בינה מלאכותית, אשר אין חולק כי נושאת עמה ברכה רבה, טומנת בחובה גם סיכונים: אותם אלה שלא ידעו לעשות בכלים הנ"ל שימוש זהיר, כנדרש, עלולים להגיש – לא אחת בבלי דעת – כתבי טענות שבהם מכשלות גם במישור המשפטי.

12. מכל מקום, אף אם חידוש הוא שנתחדש (גם) בבית המשפט, שכן הפניה למקורות משפט שאינם קיימים הריהי מן הדברים ש'לא שיערום אבותינו' – אין מדובר בתופעה החורגת ממידות הכלים המצויים זה מכבר באמתחתנו. בפרט, כפי שנקבע בעניין פלוניית, אין הצדקה להבחנה בין הטעיה במישור העובדתי, שלגביה נפסק זה מכבר כי יש בה כדי להוות חוסר ניקיון כפיים המצדיק דחיית עתירה, לבין הטעיה במישור המשפטי – כזו כן זו, שתי ההטעיות פסולות מעיקרן; התגובות הראויות להן – זהות (שם, פסקה 20). כמו כן, איני סבור כי הטעיה שיסודה בשימוש בכלי בינה מלאכותית 'קובעת ברכה לעצמה' וראויה ליחס שונה מהטעיות (מכל סוג ומין) שמקורן בכל סיבה אחרת. משדורשים אנו ממבקש סעד כי יגיע לבית משפט זה 'נקי כפיים ובר-לבב', הרי ברור שהתנהלות שבה הלה 'נושא לשווא' מקורות (על-פי תהלים כד, ד), ומציג הפניות דמה, שעשויות להוליכנו שולל – מצויה מחוץ לשיטה, ומצדיקה דחיה על הסף. זאת, ללא תלות בשאלה כיצד הגיעו הדברים למקום שהגיעו.

13. זאת ועוד: מאותם הטעמים, שעניינם ב'מבוי הסתום' שאליו מובילות האסמכתאות שבהן תמכה העותרת את טענותיה המשפטיות, ניתן לומר גם, כי עסקינן בטיעון משפטי הלוקה בחסר, שאינו מפורט ומבוסס די הצורך; טיעון 'מנוקב ככברה', שהוא בבחינת "בְּאֵרוֹת נְשִׁבְרִים אֶשֶׁר לֹא יִכְלּוּ הַמַּיִם" (ירמיהו ב, יג). גם בכך יש כדי להוביל לדחיית עתירה על הסף (תקנה 2 לתקנות סדר הדין בבית המשפט הגבוה לצדק, התשמ"ד-1984; עניין פלוניית, פסקה 21; בג"ץ 3498/22 שגב נ' ממשלת ישראל, פסקה 8 ((26.5.2022)).

14. אם כן, בהגישה את עתירתה, באה לפנינו העותרת בצרור טענות מטעות, שאין תוכן כברן, ושאינן להן על מה שתסמוכנה; משעשתה כן, והתייצבה כאשר אותה 'מכשלה תחת ידה' – לא ניתן לומר כי ידיה היו נקיות, כנדרש; גם טיעון משפטי כדבעי – אינו עומד לה. משמעות הדברים היא, שאין מקום להעניק לה את הסעד המבוקש, סעד מן הצדק; דין עתירתה אפוא – להידחות.

15. למעלה מן הצורך, ומשעסקינן בעתירה שהוגשה עוד בטרם יצאה משערי בית משפט זה, או מכל מקור דין אחר, התייחסות לסוגיית השימוש בבינה מלאכותית לצורך עריכת כתבי טענות, לרבות באשר לסכנות אשר גלומות בכך – אתייחס בקצרה לטעמים נוספים, שאף הם מובילים לתוצאה זהה. כפי שנזכר לעיל, העותרת באה לפנינו בטענה כי יש לפסול דבר חקיקה שיצא מאת כנסת ישראל, אך לא צירפה את זו האחרונה כמשיבה; גם לא מיצתה עמה הליכים, כנדרש, עובר להגשת העתירה, תוך שבמכתב היחיד ששלחה אל המשיב, בתורת מיצוי הליכים – נדון רק נוהל שנקבע על-ידו, ולא הוזכרה הסוגיה החוקתית כלל ועיקר. עוד על זו הדרך, לא צורפו לעתירה גם רשויות מקומיות כלשהן, הגם שבעתירה הלינה העותרת אף על פעילות מסוימת מטעמן של אלה, כאשר למעשה, כלל לא צוין מיהן בדיוק הרשויות שאת מעשיהן מבוקש להתקוף. גם באלה, יש כדי להצדיק דחיית העתירה על הסף (בג"ץ 6612/22 מבחן בד בע"מ נ' מדינת ישראל – משרד הכלכלה, פסקה 11 והאסמכתאות שם (21.2.2023)).

16. אמנם, כמתואר לעיל, משנתפסה בקלקלתה, ביקשה העותרת לשוב ולקבל את הצעתי מיום 14.1.2025, שאותה דחתה בתחילה; אך לכך – אין בידי להסכים. ההצעה הוצעה כפי שהוצעה, בשים לב למצב הדברים ששרר בעת ההיא. אין בה משום 'שיק פתוח' לעותרת, לשוב ולמשוך את עתירתה, תוך שמירת טענות, גם לאחר שסירבה להצעה, ומשהחל ההליך להתפתח בכיוונים שלא היו רצויים לה.

17. עוד אציין, כי אכן, בעניין פלוני, הוזכרו אפשרויות נוספות, חמורות מזו שבה בחרתי, בהתייחס לעורך דין אשר עושה שימוש במקורות דמה, שכלל לא באו לעולם: חיוב בהוצאות אישיות, ואף טיפול אתי במוסדותיה של לשכת עורכי הדין (פסקאות 24-23). חרף החומרה שבה רואה אני את התנהלות העותרת ומייצגיה בדן, משעסקינן בעתירה שהוגשה עובר למתן פסק הדין בעניין פלוני; בשים לב לכך שפוסעים אנו על קרקע משפטית וטכנולוגית בתולית משהו; ובהינתן זהות לא מבוטלת בין באי-כוח העותרת לבין העותרת עצמה (שני עורכי הדין הם שני שלישים מן הוועד המנהל של

העמותה) – לא ראיתי מקום למיצוי הדין עם באי-כוח העותרת גם באופנים אלה. לצד זאת אבהיר, למען הסר ספק, כי אין בכך כדי לשלול את הפניה לאפיקי הטיפול הנזכרים, במקרים עתידיים.

18. סיכומו של דבר, שדין העתירה – להידחות על הסף. אכן, רגישות העותרת ואנשיה כלפי בעלי חיים בכלל, וכלבים בפרט – ראויה להערכה; מתאים להזכיר בהקשר זה את הפסוק שבו פתחה העותרת את עתירתה: "טוב ה' לכל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו" (תהלים קמה, ט) – פסוק שגם ממנו למדו ולמדונו חכמים על היחס הראוי, על החמלה הנדרשת, כלפי בעלי-חיים (ראו, למשל: בבלי, בבא מציעא פה, א). ברם, חשובות ככל שתהיינה מטרותיה של העמותה, ושל כל בעל דין אחר – ברי, כי אין בכך כדי לפטור מן החובות הבסיסיות ביותר שבהן חבים צדדים למשפט, ובפרט אלה מהם אשר מבקשים מבית משפט זה סעד מן הצדק.

19. אחתום במבט צופה פני עתיד: סמיכות הזמנים בין עניין פלוני לביין העניין דנן, מעוררת חשש כי עסקינן בתופעה, או בגל עכור. מקווה אני כי לא זה המצב, וכי אך מקרה הוא; מכל מקום, בפסק הדין שניתן שם, גם בזה הנוכחי – יש כדי להבהיר לכלל הנוגעים בדבר את שמצופה מהם, שעה שעושים הם שימוש בבינה מלאכותית. ברכה ותועלת ודאי טמונות בכלי זה, אך יש להישמר ממכשולותיו. את תוכו – ניתן ורצוי לאכול, "פְּרִי־וְתוֹק לְחִבִּי" (שיר השירים ב, ג); אך את קליפתו – יש לזרוק (על-פי בבלי, חגיגה טז, א). גם אם עד כה נהג בית משפט זה סבלנות ומתינות בנושא, נוכח העובדה שמדובר בתופעה חדשה – לא לעולם חוסן. מעתה ואילך, יוחזקו העוסקים במלאכה כ'מותרים ועומדים'; התגובה השיפוטית – תשתנה בהתאם.

העתירה נדחת אפוא בזאת. נוכח התנהלותה, אך בשים לב גם לכך שלא התקיים בעתירה דיון – העותרת תשא בהוצאות המשיב, בסך של 7,000 ₪.

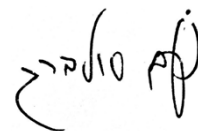
ניתן היום, ל' שבט תשפ"ה (28 פברואר 2025).

יוסף אלרון
שופט

דוד מינץ
שופט

נעם סולברג
שופט